

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยแบ่งบัณฑิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ บัณฑิตที่ทำงานขณะศึกษา ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตลอดจนศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม เมื่อสำเร็จการศึกษา และปริญญาสาขาวิชาที่จบกับสถานภาพการทำงานของบัณฑิตกลุ่มหลัง สถานภาพการทำงานที่ศึกษาได้แก่ อาชีพ ภูมิภาคที่ปฏิบัติงาน หน่วยงาน ลักษณะงาน รายได้ การติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และลักษณะการใช้ความรู้ และสำหรับบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น นอกจากสถานภาพการทำงานที่กล่าวแล้ว ยังได้ศึกษาถึง ลักษณะการใฝ่งานและระยะเวลาที่ใช้ในการหางานประจำครั้งแรกอีกด้วย ผู้วิจัยได้ทำการ สุ่มบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2517 ถึง 2520 จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 940 คน จากประชากรทั้งหมด 2,033 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ได้ข้อมูลคืนมาจากบัณฑิต จำนวน 579 คน คิดเป็นร้อยละ 61.60

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงร้อยละจำแนกตามสถานภาพการทำงาน แต่ละลักษณะและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการทำงานของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงาน ขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง กับเพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม เมื่อสำเร็จการศึกษา และปริญญาสาขาวิชาที่จบด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-square) ถ้าพบว่ามีนัยสำคัญก็จะหาค่า สัมประสิทธิ์การพึ่งพา (Contingency coefficient) เพื่อแสดงความมากน้อยของความสัมพันธ์นั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่า ลักษณะใฝ่งานที่สัมพันธ์กับสถานภาพการทำงานของบัณฑิต และความสัมพันธ์นั้นมีขนาดมากน้อยเท่าใด

ช่อกนพบ

เมื่อแบ่งบัณฑิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า

1. การประกอบอาชีพของบัณฑิต

1.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตทั้ง 2 กลุ่มประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ถึงร้อยละ 70.15 และ 70.08 ตามลำดับ

1.2 การประกอบอาชีพของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับปริญญาสาขาวิชาที่จบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับเพศ และคะแนนเฉลี่ยสะสม

2. การกระจายของสถานที่ทำงานตามสภาพภูมิศาสตร์

2.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตทั้งที่ทำงาน และไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด เป็นจำนวนร้อยละ 46.27 และ 45.87 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับในภาคอื่น ๆ มีกลุ่มตัวอย่างบัณฑิตประกอบอาชีพอยู่กระจายกันเป็นจำนวนน้อย

2.2 การกระจายไปประกอบอาชีพตามภูมิภาคของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับปริญญาสาขาวิชาที่จบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับเพศ และคะแนนเฉลี่ยสะสม

3. หน่วยงานที่บัณฑิตประกอบอาชีพ

3.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ร้อยละ 65.67 และกลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ร้อยละ 66.73 ประกอบอาชีพอยู่ในสถาบันการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา สำหรับในหน่วยงานประเภทอื่น มีกลุ่มตัวอย่างบัณฑิตทั้ง 2 กลุ่มประกอบอาชีพอยู่กระจายกันเป็นจำนวนน้อย

3.2 การประกอบอาชีพตามหน่วยงานต่าง ๆ ของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับปริญญาสาขาวิชาที่จบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับเพศ และคะแนนเฉลี่ยสะสม

4. ลักษณะงานหลักของบัณฑิต

4.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตทั้งที่ทำงาน และไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา (ร้อยละ 79.10 และ 77.17 ตามลำดับ)

4.2 ลักษณะงานหลักของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับปริญญาสาขาวิชาที่จบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับเพศ และคะแนนเฉลี่ยสะสม

5. ลักษณะงานหลักของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา

5.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ทำงานและไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการสอนเป็นงานหลัก (ร้อยละ 49.25 และ 57.28 ตามลำดับ) งานที่มีจำนวนบัณฑิตปฏิบัติเป็นอันดับรองลงมาได้แก่ งานบริหาร สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานขณะศึกษา และงานบริการสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา

5.2 ลักษณะงานหลักของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปริญญาสาขาวิชาที่จบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่า มีความสัมพันธ์กับเพศ และคะแนนเฉลี่ยสะสม

6. รายได้ของบัณฑิต

6.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 4,000 ถึง 4,999 บาท (ร้อยละ 40.30) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 ถึง 2,999 บาท (ร้อยละ 60.83)

6.2 ลักษณะการกระจายรายได้ของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับเพศอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมและปริญญาสาขาวิชาที่จบ

7. การติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของบัณฑิต

7.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตทั้งที่ทำงานและไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาออกไปแล้วไม่ได้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น มีเพียงจำนวน

น้อยที่ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น คือร้อยละ 4.48 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานขณะศึกษา ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และร้อยละ 1.57 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

7.1 ลักษณะการคิดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงาน ขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับเพศ และปริญญาสาขาวิชาที่จบ

8. การใช้ความรู้จากปริญญาตรีที่ได้รับในการปฏิบัติงานหลักของบัณฑิต

ในที่นี้แบ่งลักษณะการใช้ความรู้ของบัณฑิตออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก การใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรง หมายถึงการที่บัณฑิตได้ใช้ความรู้จากวิชาเอกหรือวิชาโทในการปฏิบัติงานหลักโดยตรง ลักษณะที่สอง การใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบ หมายถึง การที่บัณฑิตได้ทำงานตรงกับสาขาที่เรียนมาแต่ไม่ได้ใช้วิชาเอกหรือโทโดยตรง ในการปฏิบัติงานหลัก เช่นการที่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ ประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ แต่ไม่ได้สอนตรงวิชาเอกหรือโท เป็นต้น และลักษณะที่สาม การใช้ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์หรือวิชาชีพสาขาอื่น หมายถึงการที่บัณฑิตต้องใช้วิชาความรู้อื่นนอกเหนือจากที่เรียนมาในการปฏิบัติงาน เช่น จบศึกษาศาสตร์ แต่ทำงานเป็นนักบัญชี เป็นต้น เมื่อแยกวิเคราะห์ในแต่ละลักษณะพบว่า

8.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่ใช้ความรู้ที่เรียนมา เป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติงานหลัก (ร้อยละ 67.16) เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา (ร้อยละ 46.26) แต่กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปฏิบัติงานหลัก โดยใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงก็มีจำนวนมาก (ร้อยละ 45.47)

8.2 ลักษณะการใช้ความรู้ของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมและกับปริญญาสาขาวิชาที่จบอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) แต่ไม่พบว่ามีสัมพันธ์กับเพศ

9. ลักษณะการไถ่งานของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

9.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เกือบทั้งหมด คือร้อยละ 98.36 ไถ่งานไม่ต่ำกว่าระดับความรู้ชั้นปริญญาตรี

9.2 ลักษณะการไถ่ถอนของบัณฑิตกลุ่มนี้ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ทั้งกับเพศ
คะแนนเฉลี่ยสะสม และปริญญาสาขาวิชาที่จบ

10. ระยะเวลาที่ใช้ในการหางานประจำครั้งแรกของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงาน
ขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

10.1 กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ใช้เวลาในการหางานไม่เกิน 3 เดือน เป็นจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 40.16) และมี
เพียงร้อยละ 30.91 ที่ใช้เวลาในการหางานนานกว่า 6 เดือน

10.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการหางานประจำครั้งแรกของบัณฑิตกลุ่มนี้
ไม่พบว่ามีสัมพันธ์ทั้งกับเพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม และปริญญาสาขาวิชาที่จบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบลักษณะที่น่าสนใจที่ควรนำมาอภิปราย
ดังนี้

1. บัณฑิตศึกษาศาสตร် เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ประกอบอาชีพ ครู อาจารย์
เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ บุญจิตต์ ณ ลำเลียง¹ และวิไลวรรณ เจริญพงษ์²
และจากการที่พบว่า การประกอบอาชีพของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาในมหาวิทยาลัย
รามคำแหง ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะ เป็นเพศชายหรือหญิงก็ตาม
จะมีการประกอบอาชีพในลักษณะเดียวกัน คือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ อันก็รับรอง
ลงมาได้แก่อาชีพราชการอื่นๆ ที่มีไว้ ครู อาจารย์ และอาชีพ "อื่น ๆ" อันได้แก่
ลูกจ้าง การประกอบธุรกิจส่วนตัว และการทำเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า การประกอบ
อาชีพของบัณฑิตกลุ่มนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ
บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา โดยไม่มีความสัมพันธ์แตกต่างกันมีแนวโน้มในการเลือกประกอบ
อาชีพไม่แตกต่างกัน ซึ่งถ้านำไปเปรียบเทียบกับผลการศึกษานี้ซึ่งได้จากข้อค้นพบของ

¹บุญจิตต์ ณ ลำเลียง, "การสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษา ปีการศึกษา 2510" หน้า 30.

²วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์" หน้า 11.

ฉลวย กীরติรักษกุล¹ ชิตารัตน์ บุญนุช² วารุณี อัสธีวัฒน์³ และดุณี ธนสารสมบัติ⁴ ที่พบว่า นักเรียนที่มีระดับความสามารถในการศึกษาต่างกัน (โดยวัดจากคะแนนสอบในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จะมีการเลือกอาชีพที่ต่างกัน ก็อาจกล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เพราะผู้ที่เลือกเข้ามาศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ บอุมทราบที่อยู่แล้วว่า เมื่อจบออกไปจะทำงานในคานการให้การศึกษา ดังนั้นก็เท่ากับว่าบัณฑิตได้เลือกอาชีพของตนเองแล้วตั้งแต่จบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา จึงไม่น่าจะมีความแตกต่างกันในการประกอบอาชีพภายหลัง จากจบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย แม้ว่าจะได้คะแนนแตกต่างกันก็ตาม

¹ฉลวย กীরติรักษกุล, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคใต้ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511) หน้า 24.

²ชิตารัตน์ บุญนุช, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511) หน้า 27.

³วารุณี อัสธีวัฒน์, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511) หน้า 38.

⁴ดุณี ธนสารสมบัติ, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคกลางของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511) หน้า 121.

2. การประกอบอาชีพของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะ เป็นนักกีฬาที่มีความสัมพันธ์กับปริญญา สาขาวิชาที่จบ แต่ขนาดของความสัมพันธ์มีไม่มากนัก จะเห็นได้จากกรณีที่บัณฑิตไม่ว่าจะเป็น ปริญญาสาขาวิชาใดก็ตาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ แต่ นอกเหนือจากอาชีพ ดังกล่าวแล้วบัณฑิตแต่ละปริญญาสาขาวิชาจะมีอาชีพที่แตกต่างกันไปบ้าง เช่นบัณฑิตปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) ประกอบอาชีพ "อื่น ๆ" เป็นอันดับรองในขณะที่บัณฑิตปริญญา วิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยา) ประกอบอาชีพราชการอื่น ๆ ที่มีใช้ ครู อาจารย์ เป็น อันดับรอง เป็นต้น นอกจากนี้บัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ (ภูมิศาสตร์) ที่ประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ และราชการอื่น ๆ ที่มีใช้ ครู อาจารย์ ยังมีสัดส่วนที่ต่างกันเล็กน้อย ทำนองเดียวกันกับ บัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ (จิตวิทยา) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจุดมุ่งหมายของการผลิตบัณฑิตในแต่ละ สาขาที่มีความแตกต่างกัน คือ สาขาศึกษาศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ทางการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของโรงเรียน มัธยมศึกษาในประเทศไทย สาขาจิตวิทยามีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถ ทางด้านจิตวิทยาการให้บริการปรึกษาและแนว กับจิตวิทยาสังคม และสาขาภูมิศาสตร์มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในคาบ ภูมิภาค และแรงงานในการออกไปประกอบอาชีพได้กว้างขวางทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การของเอกชน

ผลการวิเคราะห์ในเรื่องการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับหน่วยงานและลักษณะ งานของบัณฑิต ซึ่งตามความเป็นจริงก็น่าที่จะคงได้ผลเช่นนั้น เพราะเมื่อบัณฑิตส่วนใหญ่เลือก อาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว บัณฑิตดังกล่าวจะต้องทำงานในหน่วยงานและปฏิบัติงานโดยมี ลักษณะงานที่สอดคล้องกับอาชีพที่ทำ นั่นคือในการวิเคราะห์พบว่า การประกอบอาชีพ หน่วยงาน และลักษณะงานของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษามีความสัมพันธ์กับปริญญาสาขาวิชาที่จบ แม้ว่า จะมีขนาดของความสัมพันธ์ที่ไม่มากนัก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ บัณฑิตไม่ว่าจะเป็นปริญญาสาขา ใดก็ตาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ ทำงานอยู่ในสถานับการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดม ศึกษา และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา แต่ในอาชีพ หน่วยงาน และลักษณะงานอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างสำหรับบัณฑิตปริญญาสาขาวิชาที่ต่างกัน

3. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายออกไปประกอบอาชีพยังภูมิภาคต่าง ๆ ของบัณฑิตนั้น ผลจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ยังคงเลือกประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานคร และในทำนองเกี่ยวกับภาคกลางซึ่งมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เป็นภาคที่บัณฑิตประกอบอาชีพอยู่มากเป็นอันดับรอง ทั้งนี้เป็นลักษณะการกระจายที่เป็นเช่นเดียวกับที่พวงมหาวิทยาลัยได้เคยศึกษาไว้ ผลที่ได้เช่นนี้เมื่อพิจารณาแล้วอาจกล่าวได้ว่า มีเหตุผลอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นเหตุผลของตัวบัณฑิตเองที่ต้องการจะทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร และภาคกลาง เนื่องจากมีความเจริญรุ่งเรืองและสะดวกสบายกว่าภูมิภาคอื่น ๆ อีกทั้งยังมีช่องทางที่จะหาความก้าวหน้าได้มากกว่า ประการหลังอาจเป็นเพราะสถาบันต่าง ๆ ที่จะรับบัณฑิตเข้าประกอบอาชีพส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง จึงทำให้บัณฑิตส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพอยู่ในภูมิภาคส่วนนี้ แต่ไม่ว่าจะเป็นด้วยประการใดก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องหาทางแก้ไข โดยการสร้างค่านิยมให้แก่บัณฑิตใหม่ ทำให้บัณฑิตเห็นความสำคัญและพร้อมที่จะไปประกอบอาชีพในส่วนภูมิภาค เช่น อาจเพิ่มสวัสดิการและหาทางส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ผู้ประกอบอาชีพในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้เป็นที่น่ายินดีที่ได้พบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบัณฑิตประกอบอาชีพอยู่เป็นจำนวนใกล้เคียงกับภาคกลาง อาจเป็นไปได้ที่วาระรัฐบาลกำลังส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาในภูมิภาคส่วนนี้ ทำให้ความต้องการกำลังคนมีมากขึ้น บัณฑิตจึงกระจายออกไปทำงานมากขึ้น ภูมิภาคอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีบัณฑิตออกไปประกอบอาชีพน้อยมาก อาจเป็นเพราะมีบัณฑิตจากสถาบันอื่น ๆ ซึ่งผลิตบัณฑิตในระดับและคุณภาพดีเกี่ยวกับนี้มาก่อนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นเวลานานและได้กระจายออกไปจนเต็มกำลังความต้องการ หรืออาจเป็นเพราะสาเหตุอื่นก็ได้ แต่การกระจายของบัณฑิตทุกสถาบันมีลักษณะเช่นนี้ทั้ง ๆ ที่ความต้องการกำลังบัณฑิตของภูมิภาคอื่น ๆ ที่เหลือยังคงมีอยู่มากกว่าจำนวนที่บัณฑิตกระจายออกไป ดังนั้นก็คงจะเป็นการดียิ่งถ้าจะได้มีการศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ภูมิภาคเหล่านั้นมีบัณฑิตกระจายออกไปทำงานไม่เพียงพอกับความต้องการ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. เมื่อศึกษาถึงการกระจายของสถานที่ทำงานตามสภาพภูมิศาสตร์ของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาโดยเฉพาะ หลังจากจัดแบ่งภูมิภาคที่ประกอบอาชีพใหม่โดยรวมภาคตะวันออกและภาคตะวันตกไว้ในภาคกลางแล้วพบว่า บัณฑิตทุกปริญญาสาขาวิชาประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนแตกต่างจากภาคกลางไม่มากนัก แต่เมื่อพิจารณาการกระจายออกไปประกอบอาชีพในภูมิภาคอื่นพบว่า ภาคตะวันออก เฉียงเหนือเป็นภาคที่มีจำนวนบัณฑิตทุกสาขาวิชาประกอบอาชีพอยู่เป็นอันดับรอง ยกเว้นบัณฑิตในสาขาจิตวิทยาซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในภาคใต้เป็นอันดับรองลงมาจากภาคกลาง และมีจำนวนใกล้เคียงกับภาคตะวันออก เฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาคใต้และภาคเหนือเป็นภาคที่มีบัณฑิตจิตวิทยาปฏิบัติงานกระจายอยู่ด้วยสัดส่วนที่มากกว่าบัณฑิตสาขาอื่น นั่นคือสัดส่วนของบัณฑิตสาขานี้ที่กระจายไปประกอบอาชีพตามภูมิภาคต่าง ๆ นั้น นอกจากสัดส่วนในภาคกลางแล้วไม่แตกต่างกันมากนัก หรืออาจกล่าวได้ว่ากระจายไปประกอบอาชีพด้วยสัดส่วนใกล้เคียงกันในแต่ละภาคก็ได้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับขนาดของภาค เหตุที่บัณฑิตสาขานี้มีการกระจายเช่นนี้ อาจเป็นเพราะงานด้านบริการให้คำปรึกษาแนะแนวได้มีบทบาทอย่างใดจริงจังและแพร่หลายไปในวงการศึกษ และสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษา¹ จึงทำให้มีความตื่นตัวในเรื่องการแนะแนวการศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วไป ประกอบกับความจำกัดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาในการรับบุคลากรในสาขานี้ก็เป็นได้ ที่ทำให้บัณฑิตต้องกระจายไปทุกภาค ตรงกันข้ามกับบัณฑิตสาขาภูมิศาสตร์ เนื่องจากงานสำหรับนักภูมิศาสตร์มีอยู่เฉพาะในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ดังนั้นบัณฑิตที่ประกอบอาชีพเป็นนักภูมิศาสตร์นอกเหนือจากครู อาจารย์ ถึงประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานครมากกว่าภาคอื่น ๆ

¹ทิพย์วรรณ ยิ้มสวัสดิ์, "การติดตามผลมหาบัณฑิตทางจิตวิทยา," หน้า 9.

5. รายได้ของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะเป็นนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับเพศด้วยขนาดของความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างต่ำ กล่าวได้ว่าบัณฑิตชายมีแนวโน้มที่จะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่าบัณฑิตหญิง เห็นได้จากกราฟที่จำนวนบัณฑิตชายที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 5,000 บาท ขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าบัณฑิตหญิง ถ้าพิจารณาแล้วอาจเป็นไปได้ที่ว่า (1) ลักษณะงานที่ทำ บัณฑิตชายอาจทำงานลักษณะเอกชนมากกว่าที่จะรับราชการ ทำให้รายได้ต่อเดือนมีมากกว่า (2) บัณฑิตชายอาจทำงานพิเศษได้มากกว่าบัณฑิตหญิง (3) การเลื่อนตำแหน่งของบัณฑิตชายอาจไปได้เร็วและมากกว่าบัณฑิตหญิง เหตุผลที่กล่าวมาทั้ง 3 ข้อนี้ เมื่อทำไปพิจารณาร่วมกับลักษณะการประกอบอาชีพของบัณฑิตที่พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับเพศแล้ว ก็อาจตัดเหตุผลประการแรกออกได้ แต่อย่างไรก็ตามเหตุผลที่อาจเป็นไปได้ที่ยังคงอยู่อีก 2 ประการหลังนี้ล้วนเป็นเหตุผลอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในค่านี้นั้น ซึ่งมีอยู่ทั้งตามธรรมชาติและในสังคมไทยทั่ว ๆ ไป และอาจเป็นไปได้ที่ปัจจุบันนี้ ข้อจำกัดนี้มีแนวโน้มจะค่อย ๆ หมดไป จึงทำให้ความแตกต่างที่น้อยมาก ดังจะเห็นได้จากกราฟที่ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมีค่าเพียง 0.1525 เท่านั้น และในอนาคตอันใกล้นี้ทั้งหญิงและชายอาจไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้เลยก็ได้

6. การศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาตรีของบัณฑิตมีน้อยมาก มีเพียงร้อยละ 1.81 ของจำนวนบัณฑิตทั้งหมดเท่านั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ 3 ประการ ประการแรก ตัวบัณฑิตเองอาจไม่ต้องการศึกษาต่อด้วยเหตุผลส่วนตัวของบัณฑิตเอง เช่นอาจจะยังไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อ หรือได้ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในลักษณะอื่น ซึ่งเพียงพอแก่การปฏิบัติงานแล้วก็ได้ ประการที่ 2 นโยบายของผู้บริหารในสถานที่ทำงาน อาจไม่เอื้อที่จะให้บัณฑิตได้ศึกษาต่อตามความต้องการ อย่างไรก็ตามจากการที่พบในการศึกษาครั้งนี้ที่ว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมเมื่อสำเร็จการศึกษาสัมพันธ์กับลักษณะการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา โดยที่บัณฑิตที่ได้คะแนนสูงศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นด้วยสัดส่วนที่สูงกว่าบัณฑิตที่ได้คะแนนต่ำ เช่น เกี่ยวกับที่

สมิธ¹ (Smith) และ ซอห์ลสตรอม² (Sahlstrom) ทำการศึกษาไว้ผลสอดคล้องกัน ว่าตำแหน่งในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการวางแผนการศึกษาต่อ รวมทั้งผลการวิจัยของ จุมพล หนิมพานิช³ ที่พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันจะมีแผนการศึกษาต่อที่ต่างกัน ผลจากการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดอาจนำไปสู่เหตุผลประการที่ 3 ซึ่งโต้แย้งนโยบายของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จำกัดคะแนนของบัณฑิตที่จะรับเข้าศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาตรี เหตุผลประการนี้เมื่อทำไปประกอบกับผลการวิจัยข้างต้นที่กล่าวมาทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าน่าจะเป็นสาเหตุที่สำคัญเป็นอันดับแรกในการสะกิดกั้นการศึกษาต่อของบัณฑิตมากกว่าเหตุผลอื่น

นอกจากประการแรกแล้ว สาเหตุประการที่ 2 และ 3 คงจะเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ไม่ยากนัก ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในอันที่บัณฑิตน่าจะมีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายในการรับบัณฑิตเข้าศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่น่าจะยึดถือคะแนนจากปริญญาตรีมาเป็นเกณฑ์สำคัญ เพราะนอกจากลักษณะการศึกษาในสองระดับนี้จะไม่เหมือนกันแล้ว

¹Joseph Clair Smith, "Decisions of Youth about Post-High School Education : A Study in Predictability"

Dissertation Abstracts 32 (April 1972) : 5517.

²Stanley David Sahlstrom, "Factors Influencing College Attendance Plans of Capable Rural High School Seniors"

Dissertation Abstracts 22 (February 1962) : 2637-2638.

³จุมพล หนิมพานิช, "แผนการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักเรียน ม.ศ.5" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517) หน้า 147.

แซนฟอร์ด¹ (Sanford) ยังได้บรรยายไว้ว่า แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญา โดยที่แบบวัดเชาวน์ปัญญาสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ก็กว่าแบบวัดชนิดอื่น ๆ ก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่า จะทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังพบว่าบางคนที่มีภาวะทางสติปัญญาอ่อนงามหลังปริญญาตรีก็มีไม่น้อย²

7. จากผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนมากใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงและใช้ความรู้ที่เรียนมา เป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติงานหลัก (ร้อยละ 42.60 และ 48.70 ตามลำดับ) มีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 8.69) ที่ใช้ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์หรือวิชาชีพสาขาอื่น แสดงว่าวิชาความรู้ที่บัณฑิตได้รับมีประโยชน์และตรงต่อการประกอบอาชีพของบัณฑิตถึงแม้ว่า จำนวนบัณฑิตที่ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงมีแนวโน้มที่จะลดลง เมื่อนำข้อค้นพบของทบวงมหาวิทยาลัย (ที่พบว่าจำนวนบัณฑิตแต่ละรุ่นในปีการศึกษา 2517, 2518 และ 2519 ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงในการปฏิบัติงานเป็นจำนวนร้อยละ 58.68³ 56.07⁴ และ 45.16⁵ มาพิจารณารวมควบก็ตาม

¹Filmore H. Sanford, Psychology : A Scientific Study of man (California Wadsworths Publishing Company, 1965) p.195.

²อุดม วัชรตมศึกษา, "บัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยตลาดวิชา" ข่าวรามคำแหง (12 พฤศจิกายน 2520) : 4.

³ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2517, หน้า 136.

⁴ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2518, หน้า 139.

⁵ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2519, หน้า 140.

เมื่อแยกเปรียบเทียบลักษณะการใช้ความรู้เฉพาะบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาตามช่วงคะแนน พบว่าบัณฑิตที่ได้คะแนนอยู่ในช่วงค่าคือระหว่าง 2.25 ถึง 2.49 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.45) คือมีปฏิบัตินงานโดยใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบ ในขณะที่บัณฑิตในช่วงคะแนนที่สูงขึ้นไป คือ ช่วงคะแนน 2.50 ถึง 2.74 และ 2.75 ขึ้นไป ส่วนมาก (ร้อยละ 56.32 และ 72.22) ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงในการปฏิบัติงาน หรือกล่าวได้ว่าบัณฑิตที่อยู่ในช่วงคะแนน 2.50 ขึ้นไป ส่วนมากแล้วใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงในการปฏิบัติงาน ในขณะที่บัณฑิตที่ได้คะแนนต่ำกว่านี้ ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบ ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานใช้วิธีการสอบข้อเขียนโดยอาศัยความรู้จากวิชาที่เรียนมา จึงอาจจะเป็นเหตุให้ผู้ที่ได้คะแนนอยู่ในระดับค่าไปหางานที่ใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบมากกว่า เนื่องจากเกรงว่าจะสอบแข่งขันโดยใช้ความรู้โดยตรงกับผู้ที่ได้คะแนนสูงไม่ไหว จึงจะเห็นได้จากผลการเปรียบเทียบการเลือกประกอบอาชีพของบัณฑิตในแต่ละช่วงคะแนน แม้ว่าส่วนใหญ่บัณฑิตในทุกช่วงคะแนนจะประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าบัณฑิตในช่วงคะแนน 2.25 ถึง 2.49 ประกอบอาชีพ "อื่น ๆ" อันได้แก่ลูกจ้าง การประกอบธุรกิจส่วนตัว และการทำเกษตรกรรมเป็นอันดับรองลงมา ในขณะที่บัณฑิตที่ได้คะแนน 2.50 ขึ้นไป ทุกช่วงคะแนนประกอบอาชีพราชการอื่น ๆ ที่มีใช้ ครู อาจารย์เป็นอันดับรองลงมา

8. ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ความรู้ของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะเป็นนักศึกษาแยกตามปริญญาสาขาวิชาที่จบ แสดงว่าบัณฑิตปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) และวิทยาศาสตรบัณฑิต (ภูมิศาสตร์) ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติงานหลักมากที่สุด (ร้อยละ 49.03 และ 63.64) ในขณะที่บัณฑิตปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) และวิทยาศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.11 และ 63.75) การที่บัณฑิตสาขาภูมิศาสตร์ส่วนมากใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติงานนั้นอาจเป็นเพราะปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการบุคลากรที่มีคุณวุฒิทางด้านนี้ยังมีน้อยหรืออีกนัยหนึ่ง ลักษณะงานที่บัณฑิตทำอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ นั้น เป็นงานที่ต้องการความรู้ทางด้านนี้เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น ส่วนงานที่บัณฑิตสาขา

จิตวิทยาส่วนใหญ่ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรง อาจเป็นเพราะวางแผนสำหรับบัณฑิตสาขานี้เป็นงานที่ต้องการบุคลากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงที่ตรงกับงานที่จะทำเท่านั้น เช่น ครูแนะแนวหรือนักจิตวิทยา เป็นต้น บัณฑิตส่วนใหญ่จึงได้ทำงานที่ต้องใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรง

เป็นที่น่าสนใจได้แก่บัณฑิตปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) และวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) ซึ่งส่วนมากประกอบอาชีพ ครู อาจารย์ เช่นเดียวกัน (และด้วยสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือร้อยละ 72.58 และ 73.33 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีสัดส่วนที่ประกอบอาชีพอื่นค่อนข้างรองลงไปใกล้เคียงกันด้วย) แต่มีลักษณะการใช้ความรู้ไม่เหมือนกัน กล่าวคือบัณฑิตปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) ส่วนมากใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติงาน ในขณะที่บัณฑิตปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) ส่วนมากปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรง ความแตกต่างนี้ถ้าจะพิจารณาถึงสาเหตุที่อาจจะเป็นไปได้ก็น่าจะมีอยู่ประการเดียว คือ บัณฑิต 2 กลุ่มนี้ อาจสอนอยู่ในโรงเรียนต่างระดับกัน บัณฑิตปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) ส่วนใหญ่อาจสอนอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งต้องทำการสอนเกือบทุกวิชา และอาจจะไม่ตรงกับวิชาเอกหรือวิชาโทที่เรียนมา ส่วนมากจึงไม่ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรง ในขณะที่บัณฑิตปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) อาจสอนอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะการสอนเป็นรายวิชา และได้สอนตรงตามวิชาโทที่เรียนมาเป็นส่วนมาก

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและแก้ไข รัฐควรจะวางแผนนโยบายส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพในภูมิภาคมากขึ้น โดยการสร้างค่านิยมและส่งเสริมความก้าวหน้ารวมทั้งปรับปรุงสวัสดิการและการสาธารณสุขให้แก่ผู้ที่ประกอบอาชีพในส่วนภูมิภาคให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตที่ไคคะแนนสูงศึกษาต่อในระดับสูงชันมากกว่าบัณฑิตที่ไคคะแนนต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระเบียบการสอบแข่งขันของสถาบันการศึกษาซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครสอบจะต้องไคคะแนนเมื่อจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่สูงพอสมควร ซึ่งทำให้บัณฑิตที่ไคคะแนนต่ำไม่มีโอกาสไคสมัคร เข้าสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อเลยนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า กฎหรือระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครสอบควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ โดยให้บัณฑิตทุกคนมีสิทธิที่จะสมัครสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อได้เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงคะแนนเมื่อจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย

1. จากผลการวิจัยพบว่ามีบัณฑิตเป็นจำนวนมากที่ใช้ความรู้จากปริญญาตรีที่ได้รับ เป็นเพียงส่วนประกอบในการปฏิบัติงานหลัก แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มีบางส่วนที่เป็นประโยชน์ และมีบางส่วนที่ควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่ควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขนั้น อาจองคได้หลายลักษณะ เช่น สาขาวิชาที่เปิดสอนอาจจะไม่เพียงพอ หรือหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์อาจไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ปรับปรุงใหม่ก็ได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรที่จะได้มีการศึกษาในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อผลที่ได้จะทำให้บัณฑิตได้รับการศึกษาที่ตรงกับความต้องการและ ได้เนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการทำงานมากขึ้น

2. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้โครงการสำรวจในลักษณะการติดตามผล ภายหลังจากที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว เป็นโครงการประจำของมหาวิทยาลัย นอกเหนือไปจากการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต ซึ่งเป็นโครงการร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัย เนื่องจากโครงการดังกล่าว เป็นการศึกษาอย่างกว้าง ๆ เพราะเป็นการศึกษารวมของบัณฑิตจากทุกสถาบันและมีขอบเขตรองอยู่บ้าง กล่าวคือได้นำข้อมูลที่รวบรวมในเวลาต่างกันมาสรุปผล เข้าด้วยกัน ดังนั้นผลการศึกษาอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ สำหรับโครงการสำรวจที่มหาวิทยาลัยควรพิจารณาให้มีขึ้นนั้นควร เป็นโครงการที่ศึกษาในลักษณะที่เจาะลึก มากกว่าของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะหาผลที่ได้มาตรวจสอบผลผลิตของมหาวิทยาลัย ซึ่ง

คงจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและลดความสูญเปล่าในการจัดการศึกษา และที่สำคัญมหาวิทยาลัยควรจะได้ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาได้ทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากโครงการนี้ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและผลการเรียนที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

3. ผลจากการสำรวจพบว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาที่สูงขึ้นและสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดเกี่ยวกับคะแนนในการรับบัณฑิตเข้าศึกษาต่อในระบบที่ต่างกันของสถาบันต่าง ๆ นั้น เนื่องจากระบบการประเมินผลของมหาวิทยาลัยแตกต่างไปจากสถาบันอื่น จึงน่าที่จะได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนในระบบ G,P,F ของมหาวิทยาลัยเพราะถ้าเป็นไปได้แล้วการเปลี่ยนแปลงระบบการประเมินผลให้เหมือนกับสถาบันอุดมศึกษาแห่งอื่น ๆ ภายในประเทศอย่างน้อยก็ทำให้เกิดความเสมอภาค และโอกาสที่บัณฑิตจากทุกสถาบันจะสมัครเข้าศึกษาต่อในเท่าเทียมกัน.

4. จากการที่พบว่ามียุติกราค่าแห่งเพียงจำนวนน้อยที่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี และสาเหตุที่สำคัญที่สกัดกั้นมิให้บัณฑิตได้ศึกษาต่อนั้น อาจเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่แต่ละสถาบันได้กำหนดขึ้นมาเนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับกำลังความสามารถในการผลิตบัณฑิตได้ เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัยที่จะกำหนดขีดความสามารถในการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในระดับปริญญาตรีซึ่งจะทำให้ภาระหน้าที่ค่านนี้ของมหาวิทยาลัยลดลงแล้ว มหาวิทยาลัยก็ควรที่จะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดบัณฑิตศึกษาขึ้นสำหรับสาขาที่พร้อมและเป็นความต้องการของสังคมเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันอื่นได้มีโอกาสศึกษาต่อมากขึ้น

ค. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของบัณฑิตนอกจากจะมองในแง่การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นแต่เพียงอย่างเดียวนั้นอาจจะไม่เพียงพอ ควรจะมองการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในรูปแบบอื่นประกอบด้วย เช่น การผลิตผลงานทางวิชาการ

หรือการมีส่วนร่วมในวงวิชาการ เป็นต้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการรวบรวมข้อมูลให้ได้มากกว่านี้ เพราะข้อมูลที่ไ้แค่เพียงส่วนน้อย อาจจะทำให้ผลการวิจัยผิดไปจากความเป็นจริง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามอาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

3. เพื่อให้การสำรวจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรจะมีการศึกษาถึงคุณภาพของ บัณฑิตโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างประกอบด้วย

4. ควรจะมีการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มขึ้น เช่นอายุของบัณฑิต หรือระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา เป็นต้น

5. ควรจะมีการศึกษาโดยแยกกลุ่มตัวอย่างตามรายวิชาเอก เพื่อผลการวิจัยที่ได้จะมีความละเอียดและถูกต้องยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย